

Motion till riksdagen 2025/26:1553

av Sten Bergheden (M)

Utvärdering av pensionsreformen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i utfallet i pensionssystemet i högre grad behöver löna sig att ha arbetat och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behoven av att utvärdera pensionsreformen i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För Sverige är det en styrka att vi i flera politiska frågor har breda överenskommelser som kan hålla över tid. Inte minst i frågor som påverkar många människor och näringslivet under långa perioder, till exempel utbildning, energiförsörjning och pensioner. Men det är olyckligt och farligt om sådana överenskommelser hamnar i låsta lägen; det kan missgynna individer såväl som genomförandet av nödvändiga reformer. Samtidigt som mindre brister måste kunna åtgärdas på ganska kort tid så måste också stora reformer utvärderas i sin helhet efter en tid.

När det gäller pensionerna har det från flera håll konstaterats att det svenska pensionssystemet är finansiellt tillförlitligt, och att det har fungerat väl i det avseendet. Men en lång rad rapporter och studier har dock visat att många äldre får en svag pension och en sämre ekonomisk trygghet än förväntat. Pensionsnivåerna hamnar alltså i vissa fall på för låga nivåer för att kunna ge en rimlig levnadsnivå på äldre dagar.

Här finns en särskilt bekymmersam aspekt, nämligen att ett helt arbetsliv inte ger mycket utdelning i pensionshänseende, jämfört med en person som varit arbetslös hela eller stora delar av sitt liv. Pensionsmyndigheten har i en rapport konstaterat att det allmänna pensionssystemet numer har egenskaper som i praktiken för många påminner om ett folkpensionssystem, med andra ord samma pension för alla, snarare än om ett system som grundar sig på inkomst. Pensionssystemet är tänkt att bygga på att hela livets inkomster ska spegla ens pension, men så blir det inte i verkligheten. Detta är inte rimligt och behöver förändras.

När pensionsutfallet blir mycket likartat oavsett arbetsinsats och när pensionsnivåerna har svårt att nå upp till vad som kan anses behövas för en rimlig och god levnadsnivå skadas också systemets legitimitet. Precis som att det ska löna sig att arbeta jämfört med att inte arbeta under yrkesåren måste det vara självklart att det i pensionskuvertet ska löna sig att ha arbetat.

En stor och växande andel svenskar i arbetsför ålder oroar sig för att pensionen inte ska räcka till i framtiden, samtidigt som dagens äldre har fått det allt tuffare ekonomiskt i det nya pensionssystemet. Detta sänker människors tillit till systemet, vilket är olyckligt när vi samtidigt vet att det fungerar väl ur finansiell synvinkel – men alltså mindre väl när det gäller den sociala delen.

Nu drygt två decennier efter att det svenska pensionssystemet reformerades kan konstateras att det för alltför många pensionärer tyvärr inte lönar sig att ha arbetat för pensionen. Därför behövs en översyn och förändringar. Vi har också nu förmånen att kunna titta på hur andra länder har löst liknande problem och ta lärdom av dem. Stora reformer, som av pensionssystem, bör genomgå en genomgripande utvärdering efter en tid. Pensionsmyndigheten har också nyligen föreslagit att pensionssystemet bör utvärderas i en offentlig utredning. I Sveriges fall bör vi se över möjligheten att följa upp och utvärdera pensionsreformen i sin helhet – vilket bör inkludera utomstående, gärna internationella, experter som kan ta in lärdomar från andra länders liknande arbete. Detta bör ges regeringen till känna.

Sten Bergheden (M)